

Idéen, sjældent kunsten

CELA S'APPELLE L'AUREORE (MOD NY DAG . . .). Prod.: Les Films Marceau — Laetitia Films 1956. Manus.: Luis Buñuel og Jean Ferry efter en roman af Emmanuel Roblès. Instr.: Luis Buñuel. Foto: Robert Le Febvre. Musik: Joseph Kosma. Dekor.: Max Douy. Medv.: Georges Marchal, Lucia Bosé, Nelly Borgeaud, Julien Bertbeau, Gianni Posposito, Jean-Jacques Delbo, Henri Nassiet, Brigitte Elleoy, Simone Paris, Pascal Mazotti, Gaston Modot.

Midlertidigt bibragte to Buñuel-premierer os den illusion, at vi lever i et land, der følger ivrigt med, et civilisationscentrum. En sød og uvant illusion.

Theodor Christensen kaldte i nr. 25 „Døden i Junglen“ for en underholdningsfilm. Jeg har ikke her plads til at tilbagegive denne opfattelse, som jeg

finder er forkert, men må henvise til en artikel om filmen i det nye nummer af „Perspektiv“. Mange vil nok som flere presseanmeldere anse „Døden i Junglen“ (premiere i „Roxy“) for underholdningsfilmen, „Mod ny Dag . . .“ (premiere i „Dagmar“) for kunstværket. Dette syn forekommer mig overfladisk.

Ingen af filmene er lagt an som underholdning, skabt til tidsfordriv. Begge ønsker at få tilskueren til at tænke sig om, begge er polemiske. Men medens „Døden i Junglen“ ikke pædagogisk nærmer sig gennemsnitstilskuerens forestillingsverden for at propagere for sine idéer, gør „Mod ny Dag . . .“ netop dette. For Buñuel er en sådan fremgangsmåde ikke forræderi — eller rettere sagt: det generer ham ikke at forråde kunsten, når han får lov til at bibeholde sit idébudskab. Buñuel selv ved udmærket godt, at „Mod ny Dag . . .“ ikke er på højde med „Døden i Junglen“, men han sætter ikke kunsten op på en piedestal. Idéen, det intellektuelle er det vigtigste for ham, og *det* mener han ikke, at han forråder i den artistisk meget ujevne „Mod ny Dag . . .“

„Mod ny Dag . . .“ er et idédrama, i den grad et idédrama, at persontegningen er blevet forfladiget, og at handlingen synes konstrueret med et tegnebestik. Hovedpersonen er en Adonis af en læge, der kæmper for de underprivilegerede, erstatter sin borgerligt sarte og egoistiske kone med en ganske anderledes sjælsrobust og erfaren elskerinde og skjuler en mishandlet og af politiet eftersøgt proletar, der i begribeligt

Julien Bertbeau, Georges Marchal og Lucia Bosé i „Mod ny Dag . . .“

sjælsoprør ihjelslår sin plageånd, en hemningsløst groft tegnet kapitalist.

Undervejs tilsidesætter Buñuel så mange som muligt af den amerikanske *Production Code's* forskrifter — nu og da kan „Mod ny Dag . . .“ forekomme en dokumentarfilm om, hvad man helst ikke må i Hollywood.

Filmen er blevet en sær og usædvanlig blanding af det forlorent folkelige og det kunstnerisk fortrinlige. Idéerne er der: hadet til den suffisante borgerlighed, der i ledtog med præsterne og politiet holder de svage nede, og som hygger sig i luksuøse omgivelser i stedet for at *se virkeligheden i øjnene*. Ja, mest foragtelige er overklassemenneskene netop fordi de ikke kan se virkeligheden i øjnene, det kan konen ikke, men det kan elskerinden — og Buñuel elsker hende, fordi hun bevarer roen, da en gammel mand har begået en sædelighedsforbrydelse mod en lille pige (i scenerne omkring denne sædelighedsforbrydelse møder vi kunstneren Buñuel, og denne instruktør, der så hyppigt beskyldes for at være sadist, tager renfærdigt, usensationalistisk, uhysterisk og dog kraast realistisk på passagerne). Den af Buñuel forhadte politiinspektør er den liderlige sadist i denne film, og på en ondsksfuld måde får Buñuel sin antikatsolske holdning frem i skildringen af denne kultiverede herre: på hans skrivebord ligger en bog af *Paul Claudel*.

Der er også andre steder, hvor kunstneren Buñuel kommer op til overfladen. Først og fremmest har han med sin instruktion af den talentfulde *Lucía Bosé* skabt en af de dejligste, mest intelligente og mest modne heltinder i de senere års film. Det poetisk gådefulde er her forbundet med en viden om realiteterne og en selvfølgelig menneskelighed, som bevæger. Desværre er nogle kærlighedsscener ganske ubuñuelsk konventionelle; man gætter på, at de er dikterede af produktionsselskabet. Buñuel tager revanche med sin vidunderlige humor (som bliver endnu stærkere, hvis man skotter til de gravalvorlige ansigter omkring en i biografen), da han i en elskværdigt sjofel scene lader lægen forære elskerinden en skildpadde, og endnu en gang viser Buñuel hende respekt: hun tager naturligt mod gaven, som er *levende* — det levende er det bedste af alt. Den borgerlige kone ville — efter Buñuels i denne film noget naive skema — have hylet og bedt om et guld-armbånd. Et eksempel på Buñuels mere „desorienterende“ humor får man i afsnittet med kunstcyklisten, der surrealistisk kører omkring som indledning til en ægteskabelig scene.

På en stor del af publikum vil „Mod ny Dag . . .“ virke, og Buñuel er tilfreds, sådan da. Men så let slipper han ikke. Det turde være evident, at hvor et idéindhold ikke fremføres med kunstnerisk frihed og konsekvens, der trækkes selve idéindholdet ned for den mere kritiske tilskuer, hvor meget det så end er værd. For hyppigt bliver solidaritetspropagandaen i „Mod ny Dag . . .“ tomme gestus, bl. a. fordi *Georges Marchals* (lægens) replikker er farisæisk skrevet — man kommer nu og da til at tænke på moderne kommunistisk æstetik. Også det dårligt smurte intrigemaskineri trækker ned; det intellektuelle, det retoriske og det melodramatiske dræber „Mod ny Dag . . .“, men liget er smukkere end langt de fleste af de mange lig, vi lugter til i biografene.

Erik Ulrichsen.

Mest Mattsson

HEMSÖBORNA (DEN FARLIGE ALDER). Prod.: *Nordisk Tonefilm 1955. Manus: Rune Lindström* efter *August Strindbergs roman af samme navn. Instr.: Arne Mattsson. Foto: Max Wilén (Eastmancolor). Musik: Sven Sköld. Dekor.: Bibbi Lindström. Medv. Ulla Sjöblom, Birgitta Pettersson, Erik Strandmark, Hjördis Pettersson, Nils Hallberg, Douglas Håge, John Norrman, Curt Löwgen, Margit Carlquist, Georg Rydeberg, John Melin, Ulla Holmberg.*

Filmen er episodisk og splittet, hvor romanen er hel og sammenkittet, lider med andre ord af romanfilmatiseringens ofte jagttagne grundskade: den episke logik er ikke blevet tilfredsstillende omskrevet i en dramatisk. Det går ikke blot ud over den ydre sammenhæng i begivenhederne, men også over den indre sammenhæng i figurerne. De postuleres fra scene til scene, lever ikke deres eget liv i årsagsbestemt uafvendelighed. Hvad filmen har af kvaliteter skal da søges først i *situationen*, dernæst i *spillet*. Inden for denne begrænsning er „Hemsöborna“ hædrende omtale værd. Dens situationer og mennesker er levende nok i *Arne Mattssons* og hans skuespilleres ærlige, ofte noget omstændelige, men ofte også fængslende redegørelse. Men det er drama „fra hånden og i munden“. Mønstrer, det samlende

Nils Hallberg og Hjördis Pettersson i „Den farlige Alder“.

